

Література:

1. Бюджетний кодекс України зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 01.11.2019 р.).
2. Доходи Державного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2018/> (дата звернення: 01.11.2019 р.).
3. Кир'язова Т. О., Чулак Н. І. Доходи Державного бюджету України: проблеми формування та можливі джерела збільшення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2017. № 2(2). С. 40–44.
4. Круп'як І. Й. Бюджетне фінансування розвитку депресивних територій в контексті економічних перетворень. Розвиток бюджетного процесу в умовах економічних перетворень: монограф. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина. К.: Кондор-Видавництво, 2012. С. 232–241.
5. Першко Л., Волошенюк Ю. Формування дохідної частини Державного бюджету України в сучасних умовах. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2017. № 2 (9). С. 137–142.
6. Степанова В. О. Основні напрями формування доходів Державного бюджету України. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2016. № 3 (35). С. 116–120.
7. Тарасюк М. В., Сироветник О. С. Доходи бюджету в системі соціально-економічного розвитку України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 21. Частина 2. С. 93–97.

Чернявська Вікторія Василівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Коваль С.Л.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В УКРАЇНІ

В умовах розвинутої ринкової економіки багатьох країн бюджетні інвестиції є джерелом фінансових ресурсів, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни. Особливою є їх роль у забезпеченні соціального зростання як країни в цілому, так і її адміністративно-територіальних одиниць зокрема. На даному етапі соціального розвитку в Україні виникає проблема дефіциту фінансових ресурсів для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів взагалі та соціальної спрямованості зокрема, пошуку джерел їх фінансування, що потребує нових підходів до

здійснення перетворень, забезпечення яких дасть змогу вирішити проблему нестачі бюджетних ресурсів [2, с. 155]. Сьогодні основним джерелом фінансового забезпечення соціальної сфери є бюджетні кошти.

У соціальній сфері сьогодні є велика кількість невирішених проблем, які стримують темпи соціального розвитку як на місцевому рівні, так і на загальнодержавному. Однією з таких проблем в наш час є проблема формування ефективної системи бюджетного забезпечення соціальної сфери.

Фінансування соціальної сфери є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку будь-якої країни, а тому проблеми її фінансового наповнення є предметом наукових дискусій. Так, в межах дослідження проблем бюджетного забезпечення соціальної сфери України визначено цілий ряд проблем та визначено основні напрямки їх вирішення, що представлено в Додатку Б. Вищезазначені проблеми не втрачають своєї актуальності, адже головною із них залишається дефіцит бюджетних коштів для фінансування соціальної сфери та ефективність їх використання.

В інноваційній економіці виняткову роль відіграють творчі здібності людини, її інтелект, кмітливість, вміння знаходити нетрадиційні способи вирішення надзвичайно складних проблем. Інвестиціями в людський капітал є витрати на створення або збільшення запасу здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивації працівника з метою підвищення ефективності його використання та зростання доходів (заробітків) у майбутньому [4].

Слід зазначити, що інвестиції в людський капітал завжди приносять своєму власнику дохід (прямий чи опосередкований), при цьому період інвестування є значно довшим, ніж за інших напрямків інвестування (наприклад, в основні фонди), проте віддача в декілька разів перевищує витрати.

У цілому варто відзначити, що інвестиції в людський капітал мають такі особливості:

– віддача від інвестицій у людський капітал безпосередньо залежить від тривалості його використання, тобто від кількості років працездатного періоду, що залишилися в людини. При цьому інвестиції на ранніх етапах життя людини дають вищу віддачу у далекому майбутньому і чим вони

триваліші та якісніші, тим більш значний і тривалий ефект ці інвестиції принесуть;

– інвестиції в людський капітал приносять вищу віддачу, ніж вкладення в інші види капіталу як з погляду окремої людини, так і суспільства в цілому;

– інвестиції в людський капітал мають подвійний ефект, оскільки інвестування в здобуття освіти, належне отримання медичних послуг не тільки покращують якісні характеристики певного носія людського капіталу, а й одночасно збагачують професійний досвід, підвищують майстерність тієї людини, яка ці послуги надає;

– людський капітал піддається фізичному й моральному зношенню. Фізичний знос зумовлений природним старінням людини, а моральний – застаріванням знань або зміною цінності одержаної освіти;

– людський капітал здатний нагромаджуватися та примножуватися в процесі його використання. За рахунок здійснення трудової діяльності та систематичного підвищення професійного рівня шляхом навчання і перепідготовки відбувається нагромадження людського капіталу, а використання людського капіталу є запорукою його примноження;

– структура, джерела й характер вкладень у людину зумовлені історичними, культурними, національними умовами та традиціями, а також рівнем доходів (заробітків) окремих носіїв людського капіталу [1, с. 227].

В Україні бюджетне планування, а відтак і бюджетне фінансування видатків на соціальну сферу здійснюється з урахуванням норм і нормативів бюджетного забезпечення мережі установ соціально-культурної сфери. На сьогодні в Україні відсутня система спеціально розроблених і затверджених соціальних норм і нормативів. Тобто для розрахунку обсягу видатків із місцевих бюджетів щодо надання соціальних послуг використовуються середні витрати на одного споживача послуг по Україні та коригувальні коефіцієнти, що враховують відмінності у вартості надання цих послуг залежно від кількості населення і споживачів соціальних послуг, соціально-економічних, демографічних, екологічних та інших особливостей територій. Використання вищезазначеного механізму призводить до нерівномірного фінансування галузей соціально-культурної сфери в різних адміністративно-територіальних одиницях країни [6, с. 801].

Таким чином, можна підсумувати, що фінансові нормативи бюджетної забезпеченості, використовувані сьогодні для розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів, фактично не є нормативами витрат фінансування для забезпечення потреб на рівні, не нижчому від державних соціальних стандартів і нормативів. Крім того, вони розраховуються, виходячи із загальних ресурсів зведеного бюджету України і місцевих бюджетів [3, с. 325]. Також слід звернути увагу на те, що чинна нормативно-правова база має значні вади, а саме:

- законодавство є громіздким та неузгодженим;
- є недосконалими основні підходи до нормативів соціальної забезпеченості;
- неефективно виконуються норми чинного законодавства, наочним прикладом чого є застосування такого основного державного соціального стандарту, як прожитковий мінімум;
- недосконалим є використання бюджетних механізмів реалізації соціальних стандартів (фінансується організація, а не послуга);
- бюджет розраховується на один рік, а це не гарантує послідовності в проведенні бюджетної політики на середньострокову перспективу;
- ускладнена координація соціальної та бюджетної політики на державному та місцевому рівнях.

Для забезпечення відповідності державних мінімальних стандартів нормативно-правовій базі, соціально-економічним умовам, ситуації з наданням соціальних послуг державні мінімальні стандарти необхідно регулярно переглядати та доповнювати залежно від тенденцій економіки країни.

Література:

1. Булгакова С. О. Казначейська система виконання бюджету / [С. О. Булгакова, Н. В. Базанова, Л. В. Єрмошенко та ін.]. Київ : КДТЕУ, 2000. 249 с.
2. Бургман М. К. Концептуальні основи розмежування механізму фінансування розвитку людського капіталу. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2012. № 4. С. 153-159.
3. Дем'янишин В. Г. Теоретична концептуалізація і практична реалізація бюджетної доктрини України. монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2008. 439 с.
4. Коваль С. Л. Система державного соціального страхування: досвід України та Німеччини. *Світ фінансів*. 2018. № 2. С. 67–77.

5. Конвенції і Рекомендації Міжнародної організації праці. Т.1–2 URL: <http://www.ilo.org/>. Конвенція МОП «Про основні цілі і норми соціальної політики» №117.
6. Сидор І. П. Домінанти впливу макроекономічних показників на добробут нації. *Економіка та суспільство*. 2018. Випуск 16. Електронне наукове фахове видання. URL: <http://economyandsociety.in.ua/index.php/journal-16>. С. 795-802 (дата звернення: 03.11.2019 р.).

Черняк Валерій Вікторович

студент 2 курсу ОС «магістр» ННІОТ, ТНЕУ
Науковий керівник – д.е.н., професор Тулай О.І.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

У бюджетній системі кожної країни найбільш чисельною ланкою виступають місцеві бюджети. Існування інституту місцевих бюджетів є об'єктивно обумовленим та диктується безумовним обов'язком кожної держави турбуватись про своїх громадян та на належному рівні задовольняти їхні потреби в обмін на частину ВВП, що внаслідок перерозподілу опиняється у її розпорядженні. Багаторічний досвід державотворення доводить, що саме органи місцевої влади, маючи найбільш повний та безперешкодний доступ до відкритого діалогу із громадянами, здатні найефективніше задовольняти потреби та найшвидше реагувати на проблеми, що виникають на місцевому рівні [1, с. 42; 2, с. 450; 3, с. 15]. Задля забезпечення виконання місцевою владою покладених на неї функцій у її розпорядження законодавчо надається відповідна фінансова база.

Саме за рахунок коштів, що акумулюються у місцевих бюджетах здійснюється фінансування найбільш значних заходів держави у сфері освіти, охорони здоров'я, соціального захисту тощо, тобто всіх тих витрат, які торкаються інтересів широких прошарків населення, а отже, забезпечують добробут і формують сприятливий економічний, соціальний й екологічний клімат території [4, с. 198; 5, с. 120; 6, с. 51]. Тому від того, наскільки раціонально побудована система місцевих бюджетів, залежить успішність здійснюваної регіональної фінансової політики. Фінансові ресурси місцевих органів влади складають вагомую частку у регіональних